

Dobra vzgoja združuje ljubezen in disciplino

Avtor: Zoran Milivojević, psihoterapevt

Zoran Milivojević, psihoterapevt (Foto: Diana Anđelić)

Zdaj je jasno, da to, kako starši vzgajajo svoje otroke, vpliva na razvoj osebnosti, v katero se bodo njihovi otroci razvili, ko odrastejo. Načelo je preprosto: otrok si zapomni način vzgoje in tudi sporočila, ki mu jih v določenih okoliščinah namenjajo starši. Pri tem se gradi notranja psihična struktura, ki pozneje na otroka deluje od znotraj tako, kot so prej starši delovali od zunaj. Zato je pomembno, kako kakšno držo zavzamemo do svojih otrok in kako jih obravnavamo, saj bodo kot odrasli ljudje enako obravnavali sami sebe. Kako torej vzgojiti otroka, da se bo razvil v zdravo, funkcionalno odraslo osebo, ki je sposobna samostojnega in kakovostnega življenja v družbi?

Trenutno prevladujeta dva načina vzgoje, ki vsak po svoje ustvarja razmere za nastanek dveh različnih psihopatologij. Tradicionalna, omejevalna vzgoja ustvarja nagnjenost k depresivnosti in občutkom manjvrednosti, permisivna vzgoja pa nagnjenost k hedonizmu, narcisoidnosti in odvisnosti od staršev.

Vzgoja kot disciplina

Za tradicionalno vzgojo so značilne tri starševske veščine: postavljanje zahtev, pohvale in nagrajevanje ter kritiziranje in kaznovanje. Zahteve so pretirano visoke, veliko je kritike in kaznovanja, pohval in nagrad pa skoraj ni. Tradicionalna vzgoja temelji na načelu discipliniranja brez izkazovanja ljubezni. Otrok, ki ne dobi potrdila o starševski ljubezni in sprejemanju, se zelo trudi ugoditi staršem in naredi vse, kar zahtevajo od njega. Tako staršem uspe iz otroka izvleči največ, kar je možno. Otrok, ki je deležen take vzgoje, v odraslosti enako obravnava sebe: postavlja si visoke zahteve, nikoli se ne nagradi in se pohvali, do sebe je pretirano kritičen in se kaznuje, večinoma v obliki prezira do sebe. Tako se razvije visoko storilen in priden človek, ki pa se nikoli ne počuti dovolj dobrega.

Vzgoja kot ljubezen

No drugi strani so za permisivno vzgojo značilne majhne zahteve, veliko je pohval in nagrad, kaznovanja pa sploh ni. Starši verjamejo, da je njihova glavna dolžnost, da otroka hvalijo in ljubijo, s čimer naj bi preprečili, da bi nekega dne postal nevrotičen. Ker otrok vsak poskus discipliniranja doživlja kot travmo, se starši umikajo in odstopajo od discipliniranja. Posledica so razvajeni, nesocializirani otroci, ki ne morejo nadzorovati svojih impulzov, ne znajo počakati do izpolnitve želja, nočejo odrasti in so odvisni od staršev.

Postpermisivna vzgoja

Zdaj je jasno, da je dobra vzgoja tista, ki otroku ponuja oboje: ljubezen in disciplino. Ljubezen je potrebna zato, da otrok razvije občutek lastne vrednosti in samospoštovanje, disciplina pa za razvoj samodiscipline, ki je potrebna v odraslosti. Ljubezen izkazujemo otrokovi osebnosti. Osebo, ki je za nas pomembna imamo radi, to pa ji sporočamo z besedami "rad te imam". Otroci razmišljajo konkretno in najbolje razumejo konkretne oblike izkazovanja ljubezni. Za starše, ki niso prepričani, kako izkazovati ljubezen, je odlična pomoč knjiga Pet jezikov ljubezni, ki sicer govori o odraslih, vendar velja tudi za otroke. Teh pet jezikov so: dotik, pohvala, posvečanje časa, usluge in obdarovanje. Če starši to počnejo v zadostni meri, je otrok prepričan v njihovo ljubezen.

Toda če so otroci prepričani, da jih imajo starši radi, pričakujejo, da jim bo dovoljeno početi samo to, kar je prijetno. Ker otrok ne razlikuje med seboj in svojimi željami, v primeru, da starši zavrnejo njegovo željo, to napačno razume: misli, da so ga starši zavrnil. Otrok to doživi, kot da ga starši ne marajo, zato je žalosten, obupan ali kljubovalen. Čeprav je discipliniranje otroka za starše neprijetno, se pri tem ne smejo ozirati na otrokova čustva, ki so posledica zgrešene logike, pač pa morajo imeti pred očmi oddaljeni cilj: samostojnega otroka, ki se ima rad in premore samodisciplino. Tudi zato morajo starši vztrajati pri discipliniranju.

Starši morajo otroku postavljati meje in zavračati želje, ki so nevarne ali neprimerne, saj ga s tem učijo, da je osebnost ločena od želja. Sporočajo mu, da ga imajo radi, ne pa tudi vseh njegovih želja. Starši morajo prisiliti otroka, da opravlja tudi neprijetne naloge, ki pa so zanj koristne. Edinole tako bo otrok delo prenehal dojemati kot nekaj neprijetnega in razvil delovne navade, ki so glavna lastnost uspešnih ljudi. Starši morajo otroka tudi kaznovati. Strah pred kaznijo mu pomaga, da se upre željam, ki jih ne more nadzorovati. Medtem ko ga želja vleče v eno smer, ga v drugo vleče strah pred kaznijo.

Brez ljubezni ne gre, pa tudi brez discipliniranja ne.